

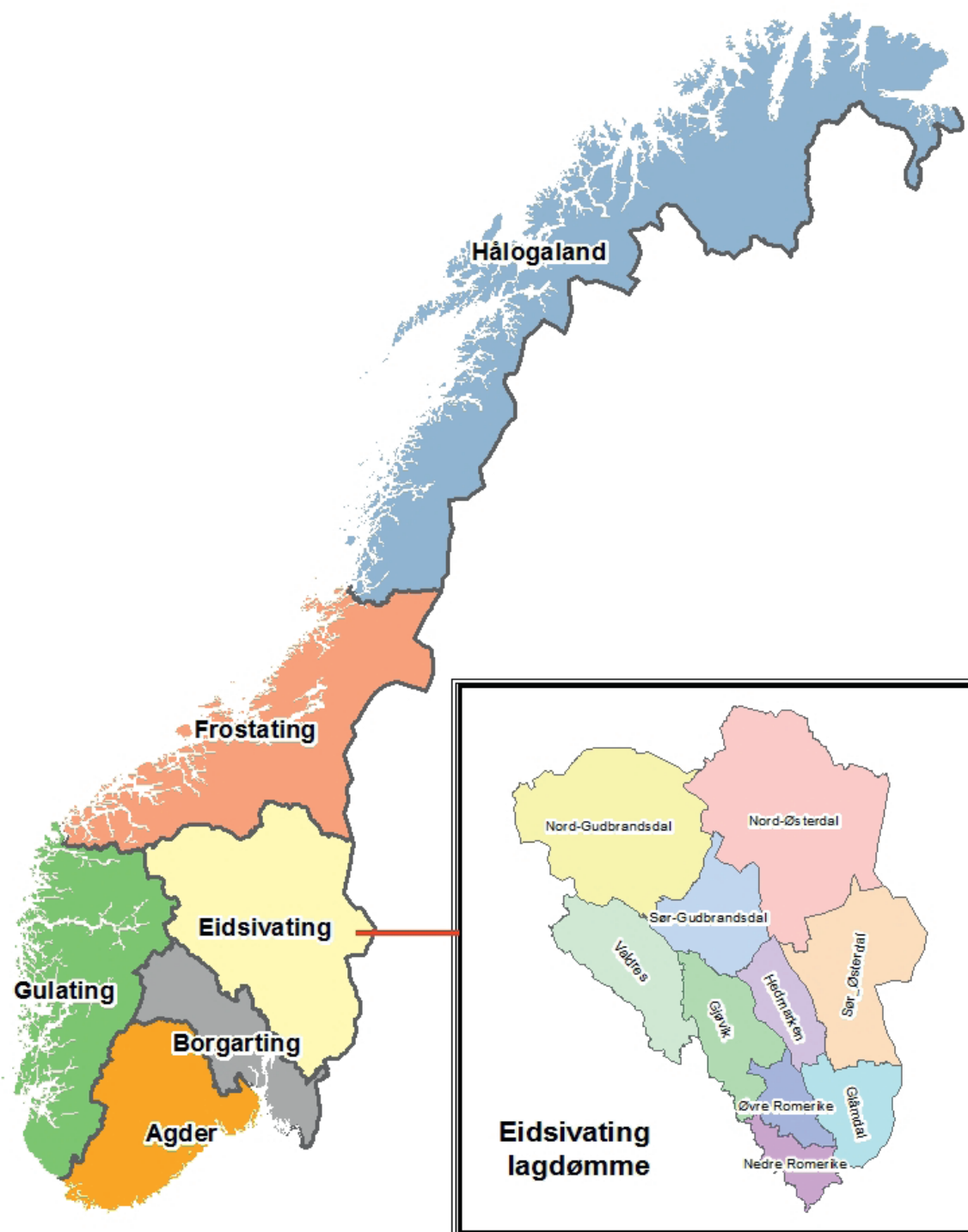

EIDSIVATING LAGMANNSRETT

Årsmelding
2021

Norges lagdømmer

Innhold

Innledning.....	4
Førstelagmannen har ordet –	5
Historie	7
Ankesdomstol for tingretter og jordskifteretter	7
Lokalisering.....	8
Økonomi.....	9
Ansatte	9
Dommere:.....	9
Utredere:.....	10
Administrasjon:	10
Rettsbetjenter:	10
Saksavviklingen	11
Saksbehandlingstid.....	12
Litt om behandlingen av straffesaker i lagmannsretten	13
Anke over kjennelse/beslutning i straffesaker	14
Litt om behandlingen av sivile saker i lagmannsretten	15
Litt om lagmannsrettens behandling av saker fra jordskifterettene	16
Restanser.....	19

Innledning

Eidsivating lagmannsrett – med hovedsete på Hamar – er en av landets seks lagmannsretter. Lagdømmet omfatter Innlandet fylke, samt 11 kommuner på Romerike i Viken fylke. Det bor om lag 680 000 mennesker i lagdømmet.

Eidsivating lagmannsrett ønsker med årsmeldingen for 2021 å gi en kort presentasjon av domstolen og hva den har arbeidet med det siste året. Målgruppen er i første rekke det alminnelige publikum, men også meddommere, parter, vitner, skoleklasser og andre som kommer i kontakt med oss.

Lagmannsretten har egen hjemmeside under portalen www.domstol.no/eidsivating

Førstelagmann Nina Sollie

Førstelagmannen har ordet –

2021; Et år preget av pandemi, rekruttering og ny domstolstruktur

Ved inngangen til 2021 hadde vi stor tro på at vi i løpet av året skulle være tilbake i «vanlig drift» etter pandemiåret 2020. Dessverre ble også store deler av 2021 preget av smitteverntiltak og smitteutbrudd.

Domstolene har en samfunnskritisk funksjon. Balansen mellom å sikre at saker kan avvikles innen rimelig tid og på en retts sikker og forsvarlig måte, samtidig som smittevern hensyn og hensynet til offentlighet ivaretas, er vanskelig og stiller store krav til oss. Vi hadde allerede i 2020 etablert gode smittevernrutiner og erfaringen med gjennomføringen av helt eller delvis fjernmøter gjorde oss bedre rustet til å møte smitteutbrudd i 2021 enn ved pandemiens spede begynnelse. Likevel medførte pandemien mange utsatte rettsmøter også i 2021. Gjennomføring av rettsmøter under pandemien krever dessuten mer omfattende saksforberedelse, tett samarbeid med aktørene og mer «skreddersøm» enn normalt. Dette er ressurskrevende.

Takket være iherdig innsats fra alle ansatte og lojal etterlevelse av smitteverntiltakene, har vi klart å holde saksavviklingen på et godt nivå også i 2021. Vi vil også takke aktørene og brukerne våre for godt samarbeid ved gjennomføring av rettsmøter under pandemien.

Redusert inntøst av sivile saker samtidig som vi har avgjort like mange slike saker som tidligere år, har medført en markert nedgang i restansene i sivile saker i 2021.

Straffesaker i lagmannsrettene involverer mange aktører og disse sakene har derfor vært særlig utfordrende å avvikle under pandemien. Mange utsatte straffesaker, økt henvisningsprosent, samt en kraftig inngang i nye straffesaker i desember måned, rett før årsskiftet, har medført en økning av restansene i straffesakene ved årets slutt. Saksbehandlingstiden for straffesakene har også økt i 2021. Det var som forventet, fordi mange gamle straffesaker som ble utsatt under pandemien i 2020, først ble avgjort i 2021. Berammingshorisonten for alle sakstyper har imidlertid gått ned. Det er positivt med tanke på saksbehandlingstidene for 2022.

Selv om 2021 har vært et krevende år på grunn av pandemien, har pandemien også hatt positiv effekt. Vi var allerede godt i gang med digitaliseringsprosessen da pandemien rammet oss. Men gjennom pandemien har den digitale omstillingen virkelig skutt fart. Pandemien har også lært oss å takle utfordringer, uforutsigbarhet og stadige endringer. Alle ansatte har vist en imponerende evne og vilje til å være løsningsorienterte, fleksible og tilpasningsdyktige, til

tross for at lange perioder med hjemmekontor og få sosiale møteplasser har satt sine spor. Heldigvis fikk vi gjennomført et internseminar med faglig og sosialt innhold i begynnelsen av november 2021, før smittetrykket økte og «meter`n» igjen ble innført.

Et annet tema som har påvirket Eidsivating lagmannsrett i 2021 er rekruttering og ny domstolsstruktur.

I desember 2020 vedtok Stortinget ny domstolsstruktur for tingrettene og jordskifterettene. I forbindelse med denne reformen ble det også vedtatt en justering av lagdømmegrensen mellom Eidsivating og Borgarting lagmannsrett ved at Follo og Nordre Østfold tingrett og Søndre Østfold tingrett skal overføres fra Borgarting til Eidsivating lagdømme. Når hele denne overføringen er gjennomført vil Eidsivating lagmannsrett bli en betydelig større domstol, og vi vil gå fra å være den minste til den tredje største av lagmannsrettene.

I dag, 1. mars 2022, går startskuddet for første trinn av utvidelsesprosessen ved at Follo og Nordre Østfold tingrett innlemmes i Eidsivating lagdømme. Vi vil få økt saksmengde og i løpet av 2022 tar vi imot fem nye dommere og tre administrativt ansatte.

Lagdømmejusteringen har preget året 2021 i form av mange rekrutteringsprosesser og annet planleggings- og forarbeid knyttet til utvidelsen. Det omfatter blant annet anskaffelse av nye rettslokaler og behov for flere kontorplasser. Overgangen fra å være en liten til en større domstol har også betydning for spørsmål knyttet til arbeidsmiljø og kompetanse.

Før vi kan overta Søndre Østfold tingrett må tinghuset på Hamar bygges ut, og det er iverksatt en mulighetsstudie som skal vurdere aktuelle utbyggingsalternativer. Ny domstolsstruktur og justeringen av lagdømmegrensen vil utvilsomt prege lagmannsrettens virksomhet også i 2022!

Domstolsreformen endret ikke bare strukturen og lagdømmegrensen for tingrettene. I 2021 skjedde det også en justering av grensen for Eidsivating jordskiftedømme, ved at det gamle Borgarting jordskiftedømme i sin helhet ble overført til Eidsivating fra 26. april 2021. Eidsivating jordskiftelagdømme omfatter nå hele Viken og Innlandet fylke, og fra 1. januar 2022 fikk vi en ny jordskiftelagdommer.

Hamar, 1. mars 2022

Nina Sollie
førstelagmann

Historie

Eidsivating lagmannsrett har en litt annen historie enn de andre lagmannsrettene i Norge.

Lagmannsrettene, slik vi kjenner dem i dag, ble organisert i forbindelse med straffeprosess-reformen i 1887 da juryordningen ble innført. Landet ble inndelt i seks lagdømmer. I tiden etter ble det foretatt flere endringer i lagdømmeinndelingen, og fra 1936 var det fem lagmannsretter: Eidsivating med sete i Oslo, Gulating med sete i Bergen, Frostating med sete i Trondheim, Agder med sete i Skien og Hålogaland med sete i Tromsø.

Da det i 1995 ble foretatt større endringer i straffeprosessen – omtalt som "toinstansreformen" – ble tidligere Eidsivating lagdømme delt i to: Borgarting og Eidsivating. Det er Borgarting – med sete i Oslo – som formelt er fortsettelsen av gamle Eidsivating, mens Eidsivating ble navnet på den nyopprettede lagmannsretten, lagt til Hamar.

Både Borgarting og Eidsivating lagmannsrett fikk navn etter de gamle lagtingene i middelalderen. Det gamle Eidsivatinget var knyttet til Mjøsa. På Magnus Lagabøters tid, ca. 1274, ble Eidsivatinget holdt på Eidsvoll og omfattet i stor grad samme område som dagens Eidsivating lagdømme. Navnet Borgarting er tatt fra det gamle lagtinget for området rundt Oslofjorden som hadde tingsted ved Sarpsborg.

Ankedomstol for tingretter og jordskifteretter

Lagmannsretten er først og fremst en *ankedomstol*. Det vil si at nesten alle de sakene lagmannsretten behandler, først er behandlet i tingretten eller i jordskifteretten. Saken er så anket til lagmannsretten av den parten som mener avgjørelsen i *førsteinstansdomstolen* er uriktig. Ankene kan gjelde tre ulike forhold:

- 1) saksbehandlingen – saken ankes fordi en part mener at det er begått feil under saksbehandlingen, f.eks. fordi en dommer i tingretten har vært inhabil, eller at saken ble avgjort uten at parten fikk komme tilstrekkelig til ordet,
- 2) bevisvurderingen – saken ankes fordi en part mener tingretten har lagt feil faktum til grunn,
- 3) rettsanvendelsen – saken ankes fordi en part mener førsteinstansen har misforstått den lovbestemmelsen som regulerer det aktuelle forholdet.

Ofte kan en anke være begrunnet med flere forhold, f.eks. både feil bevisbedømmelse og feil rettsanvendelse.

I trygdesaker er lagmannsretten førsteinstans. Det er saker der en part har fått avslag på en klage i Trygderetten, f.eks. på en søknad om uføretrygd eller yrkesskadedekning som NAV har avslått. Da kan parten reise sak for lagmannsretten.

I 2021 ble det gjennomført store endringer i rettskretsene for tingrettene. Før reformen var det 10 tingretter i vårt lagdømme. Etter reformen er alle de 10 enhetene opprettholdt som egne rettssteder, men sammenslått til totalt 3 tingretter. Pr. 31. desember 2021 var det 3 tingretter i Eidsivating lagdømme:

- Østre Innlandet tingrett med rettssted på Hamar, Elverum og Tynset
- Vestre Innlandet tingrett med rettssted på Gjøvik, Lillehammer, Vågå og Valdres
- Romerike og Glåmdal tingrett med rettssted på Lillestrøm, Eidsvoll og Kongsvinger

I tillegg til anker fra tingrettene, er lagmannsretten ankeinstans for avgjørelser truffet av jordskifterettene. Også her var det i 2021 endringer i jordskiftedømmene. Eidsivating lagmannsrett er nå ankeinstans for 4 jordskifteretter:

- Vestre Viken jordskifterett
- Oslo og Østre Viken jordskifterett
- Østre Innlandet jordskifterett
- Vestre Innlandet jordskifterett

Jordskifteretten er en *særdomstol* som behandler saker som gjelder rettigheter og bruk av fast eiendom, blant annet spørsmålet om bedre arronderte eiendommer ved ombytte av arealer mellom naboeiendommer. Du kan lese mer om jordskiftesakene lenger ut i årsmeldingen.

Lokalisering

Lagmannsrettens hovedkontor er i Hamar tinghus. Besøksadressen er Østre gate 41. Tinghuset ligger sentralt plassert i Hamar sentrum.

Lagmannsretten deler tinghuset med Østre Innlandet tingrett. I tinghuset er det 9 rettssaler som er delt mellom tingretten og lagmannsretten.

Lagmannsretten har også egne lokaler på Eidsvoll; i gamle Eidsvoll stasjonsbygning. Her er det bl.a. rettssaler, kontor og møterom. Det er primært ankeforhandlinger i saker fra Romerike som blir behandlet der.

Lagmannsretten har videre tilgang til en rettssal i Lillehammer tinghus. Lagmannsretten disponerer også en rettssal i Gjøvik tinghus.

Rettsforhandlingene kan også bli holdt andre steder i lagdømmet hvis det er hensiktsmessig, f.eks. på grunn av behov for befarig.

Lagmannsrettens hus, Eidsvoll

Økonomi

Eidsivating lagmannsrett hadde i 2021 et budsjett på 34 millioner kroner. Den desidert største utgiftsposten, om lag 32 millioner, var personalkostnader.

Eidsivating lagmannsrett er tillagt administrasjonen av Hamar tinghus og Lagmannsrettens hus på Eidsvoll. Til husleie og drift ble det i 2021 bevilget til sammen 12,3 millioner kroner.

Ansatte

Eidsivating lagmannsrett hadde ved utgangen av 2021 i alt 23,4 faste årsverk. Dette var fordelt på én førstelagmann, én lagmann, 12 lagdommere, én jordskiftelagdommer, én utreder, én administrasjonssjef og 6,4 saksbehandlerstillinger.

Dommere:

Ved utgangen av 2021 hadde domstolen følgende dommere:

➤ førstelagmann Nina Sollie	➤ lagdommer Dagny Raa
➤ lagmann Pål Prestesæter	➤ lagdommer Randi Egge
➤ lagdommer Ørnulf Røhnebæk	➤ lagdommer Bjørn Olav Aspelund
➤ lagdommer Bjørn Eirik Hansen	➤ jordskiftelagdommer Ranveig Finnanger
➤ lagdommer Kjersti Lund	➤ lagdommer Ola Rambjør Heide
➤ lagdommer Bodil Thorp Myhre	➤ lagdommer Torunn Elise Kvisberg
➤ lagdommer Johannes Høy	➤ lagdommer Stefan Jørstad
➤ lagdommer Terje Hoffmann	➤ kst. lagdommer Anders Blix Gundersen

I løpet av 2021 har også Leif O. Haugen og Børge Alsvik vært konstituerte lagdommere i Eidsivating lagmannsrett.

Følgende har – for en kortere eller lengre periode – vært ekstraordinære lagdommere i Eidsivating lagmannsrett i 2021:

- pensjonert førsteamanuensis Harald Thoresen
- pensjonert tingrettsdommer Åge Karlsen
- pensjonert førstelagmann Sverre Nyhus
- pensjonert sorenskriver Rolf Erik Kværnæs.
- pensjonert tingrettsdommer Trond Christoffersen
- pensjonert sorenskriver Per Magne Isaksen
- pensjonert tingrettsdommer Karen Wendel Sandaa
- pensjonert sorenskriver Ola P. Svor
- pensjonert tingrettsdommer Tom Landt Urdahl
- pensjonert sorenskriver Dag R. Carlstedt
- pensjonert lagdommer Fritz Borgenholt

Utreder:

- senioringeniør Jan Erik Bustnes

Administrasjon:

- administrasjonssjef Jan Ferger
- rådgiver Anne-Carine Skarstad Hagen
- rådgiver Anne-Signe Schriwer
- rådgiver Tone Skaugen
- rådgiver Marit Einang
- førstekonsulent Marte Skjeggstad
- førstekonsulent Anita Tyseng
- førstekonsulent Hans Marius Sander Helstad (midlertidig tilsatt)

Lagdommer Fritz Borgenholt gikk av med pensjon 1. desember 2021. Borgenholt er den siste av lagdommerne ved domstolen som har vært ansatt helt siden nye Eidsivating lagmannsrett ble etablert på Hamar i 1995. Borgenholt har fortsatt som ekstraordinær lagdommer i Eidsivating etter at han ble pensjonist.

Førstekonsulent Inger Elise Myhrvold gikk av med pensjon i juni 2021 etter mer enn 20 års ansettelsestid.

Stefan Jørstad tiltrådte som lagdommer i Eidsivating lagmannsrett 1. desember 2021, etter å ha vært konstituert lagdommer fra september 2020.

Rettsbetjenter:

I 2021 har lagmannsretten hatt følgende rettsbetjenter:

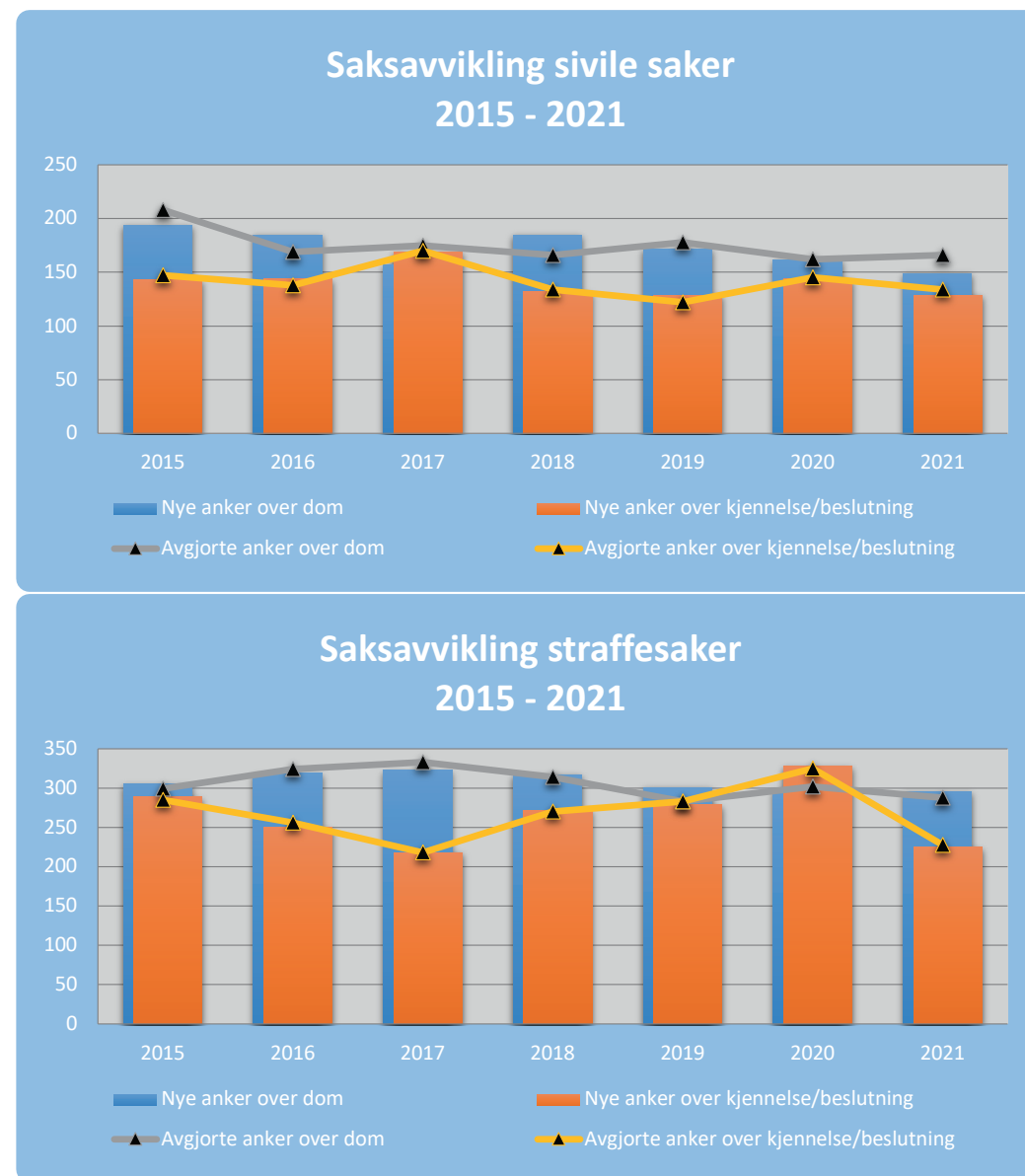
- Kåre Egil Roko
- Helge Andreas Larsen
- Erland Arstad
- Ove Einar Engen
- John Edvard Henriksen

Saksavviklingen

Eidsivating lagmannsrett mottok totalt 827 nye saker i 2021 og avgjorde 849 saker.

Av de sakene lagmannsretten behandler, går det et hovedskille mellom straffesaker og sivile saker. Et annet skille går mellom anke over dom (i det vesentlige materielle realitetsavgjørelser) og anke over kjennelse/beslutning (i det vesentlige prosessuelle avgjørelser, dvs. avgjørelser som har med saksbehandlingen å gjøre eller foreløpige avgjørelser av materielle spørsmål). I tillegg til dette kommer begjæringer om overskjønn, stevninger i trygdesaker, anke over jordskifteavgjørelser og gjenåpningsbegjæringer.

Statistikken over antall innkomne og avgjorte saker de siste årene i hovedsakstypene for sivile saker og straffesaker, ser slik ut:

Nedgangen i antallet anker over sivile dommer (ASD) som kom inn til lagmannsretten fra 2019 til 2020, har fortsatt i 2021. Fra 2020 til 2021 er nedgangen på 8 %, mens det har vært en nedgang på hele 18 % fra 2018 til 2021. Antallet anker over dom i straffesaker (AST) som kom inn til lagmannsretten lå i 2021 på samme nivå som i 2019 og 2020.

Etter en kraftig økning i anker over kjennelser og beslutninger som kom inn til lagmannsretten fra 2019 til 2020, både i straffesaker (SAK) og i sivile saker (ASK), har det vært en markert nedgang i begge disse sakstypene fra 2020 til 2021. Nedgangen i anke over kjennelser og beslutninger i straffesaker er på hele 31 %, og nedgangen er større enn økningen fra 2019 til 2020. Anker over kjennelser og beslutninger i straffesaker gjelder i all hovedsak anke over varetektsfengslinger, men også anke over førerkortbeslag, besøksforbud, ransaking og beslag, kommunikasjonskontroll mv.

Saksbehandlingstid

En annen måte å vurdere lagmannsrettens arbeid på, er å se på saksbehandlingstiden, fra en sak kommer inn til retten til det foreligger en avgjørelse, som regel i form av en dom eller en kjennelse. Stortinget har for mange år siden satt som mål at lagmannsrettene bør klare å ferdigbehandle en anke over en sivil dom på 6 måneder, mens en anke over kjennelse/ beslutning bør kunne behandles innenfor 30 dager.

For straffesaker er målet at anke over dom skal være ferdigbehandlet i løpet av 3 måneder, enten det er tale om en omfattende sak som skal gå for en meddomsrett eller en kort sak som kun skal behandles av tre juridiske dommere (fagdommere).

Tabellen under viser Eidsivating lagmannsretts gjennomsnittlige saksbehandlingstid – i dager – for ulike kategorier av saker de siste 6 årene, samt Stortingets målsettinger:

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Mål
Straffesaker							
Lagrette	214	194	253	-	-	-	
Meddomsrett begrenset anke	124	167	147	142	148	122	90
Meddomsrett bevisanke	208	233	214*	199	198	205	90
Fagdommersaker	107	146	118	99	99	77	90
Anke over kjennelse /beslutn.	8	6	8	5	5	5	
Sivile saker							
Anke over sivil dom	149	165	168	171	171	181	180
Anke over kjennelse /beslutn.	40	47	49	45	40	49	30

*Gjennomsnitt av saker etter ny og gammel ordning

Saksbehandlingstiden har vært økende fra 2020 til 2021, både i straffesaker og i sivile saker. Dette var forventet og skyldes mange utsatte saker under pandemien, samt at fristsaker ble prioritert under pandemiens første fase, slik at mange gamle saker først ble avsluttet i 2021.

Pandemien medførte mange utsettelse også i 2021. Også dette har medført økt saksbehandlingstid i 2021. Berammingshorisonten for nye saker er imidlertid redusert og dette er positivt med tanke på saksbehandlingstidene fremover.

Det er ikke satt opp noe måltall for saksbehandlingstiden for anker over kjennelser og beslutninger i straffesaker. Om lag to-tredeler av disse sakene gjelder varetektsfengslinger, der enten siktede har anket fordi tingretten har besluttet fengsling eller politiet har anket fordi tingretten ikke fant at vilkårene for fengsling var oppfylt. Fengslingssakene skal behandles umiddelbart, og det normale er at en sak som kommer inn blir behandlet i løpet av 1-2 dager.

Restansesituasjonen fremkommer bakerst i årsmeldingen.

Litt om behandlingen av straffesaker i lagmannsretten

I utgangspunktet kan alle de avgjørelsene tingretten treffer i straffesaker, ankes til lagmannsretten. Som det fremgår ovenfor, skilles det mellom anker over tingrettens dommer i straffesaker og anker over tingrettens beslutninger og kjennelser i straffesakene.

Anker over tingrettens dommer må først gjennom en såkalt *ankesiling*, dvs. at tre lagdommere (ankeutvalget) etter nærmere bestemmelser avgjør om anken skal henvises til ankebehandling eller ikke.

I saker hvor påtalemyndigheten ikke har påstått, og tingretten heller ikke har idømt annen reaksjon enn bot, inndragning eller tap av retten til å føre motorvogn, må ankeutvalget uttrykkelig samtykke i at saken behandles for lagmannsretten. For å gi slikt samtykke, må det foreligge særlige grunner.

For alle andre saker gjelder den regel at saken ikke blir henvist til ankeforhandling, dvs. det vil si ikke behandlet ved muntlig ankeforhandling, dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre frem. Fra 1. januar 2020 gjelder dette også for saker med strafferamme over seks år, hvor tiltalte tidligere hadde en ubetinget rett til å få anken henvist til ankeforhandling. Vurderingen av om det er klart at anken ikke kan føre frem foretar ankeutvalget på grunnlag av tingrettens dom og det som er anført i anken og anketilsvaret. I tillegg kan ankeutvalget forholde seg til politidokumentene.

I 2021 mottok lagmannsretten 298 anker over dommer i straffesaker. Dette er som nevnt på samme nivå som i 2020, da det ble mottatt 293 saker. Antall saker avgjort i perioden utgjorde 280, mens tilsvarende tall for 2020 var 296. Det ble således behandlet noe færre straffesaker i 2021 enn i 2020.

I løpet av 2021 behandlet lagmannsretten 288 ankeprøvinger, det vil si tok stilling til om anken skulle henvises til ankeforhandling eller nektes fremmet. Av disse 288 sakene ble 33 % av sakene henvist til ankebehandling. Dette er en markert økning sammenlignet med 2020, hvor henvisningsprosenten var 27,4, jf. tabellen.

År	Avgjort	Hvorav nektet	Nektet i %	Hvorav henvist	Henvist i %
2021	288	193	67,0 %	95	33,0 %
2020	296	215	72,6 %	81	27,4 %
2019	292	172	58,9 %	120	41,1 %
2018	313	201	64,2 %	112	35,8 %
2017	329	210	63,8 %	119	36,2 %
2016	323	199	61,6 %	124	38,4 %

Den økte henvisningsprosenten fra 27 til 33 % innebærer at det må gjennomføres ankeforhandling i anslagsvis 16 flere saker enn året før.

Pr. 30. juni 2021 – første halvår 2021 – var henvisningsprosenten 27,6 %, dvs. på samme nivå som i 2020. Dette viser at økningen i andelen henviste saker i det alt vesentlige fant sted i løpet av 2. halvår. Av 134 behandlede ankeprøvinger i 2. halvår ble hele 39,6 % henvist (2. halvår vurdert isolert). Vedvarer den økte henvisningsprosenten vil det på årsbasis generere omkring 30 flere ankeforhandlinger enn om henvisningsprosenten hadde vært uforandret. Det er en tilsvarende økende trend også i de andre lagmannsrettene. 2. halvår 2021 hadde Agder, Borgarting og Gulating lagmannsrett, som hadde høyest økning av de andre lagmannsrettene i 2. halvår isolert sett, alle en henvisningsprosent på mellom 39,2 og 39,8 %.

Økt henvisningsprosent kan ha ulike årsaker og det vanskelig å si noe sikkert om årsaksforholdet. Høyesteretts kjennelse om siling av 6-årssaker i HR-2021-2058-A, som ble avsagt i midten av oktober, samt HR-2021-2156-U, HR-2021-2159-U og HR-2021-2202-U som ble avsagt i november og som også gjelder ankesiling i saker om troverdighetsvurderinger, må antas å ha hatt noe innvirkning på den markerte økningen i henviste saker i 2. halvår totalt sett, men forklarer neppe hele økningen.

Henvisningsprosenten i 6-årssakene økte fra 52,38 % 1. halvår, til 62,79 % året sett under ett.

En henvist straffesak behandles som hovedregel ved muntlig ankeforhandling. Dersom anken gjelder bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, eller straffutmålingen i en sak med strafferamme over seks år, behandles saken av to lagdommere og fem meddommere. Dersom anken gjelder lovanvendelsen, saksbehandlingen eller straffutmålingen i en sak med strafferamme inntil seks år, behandles saken av tre lagdommere (fagdommersak). For å kunne dømme en tiltalt i en sak hvor det er anket over skyldspørsmålet, må minst fem av dommerne stemme for domfellelse, hvorav minst én lagdommer. I andre tilfeller gjelder det flertallet har stemt for.

Anke over kjennelse/beslutning i straffesaker

Lagmannsretten fikk inn 225 anker over kjennelser og beslutninger i straffesaker i 2021, en kraftig nedgang fra 2020. De aller fleste av disse gjaldt anke i saker om varetektsfengsling, men det var også mange saker som gjaldt førerkortbeslag og saker om besøksforbud.

I lagmannsretten blir alle disse sakene avgjort etter skriftlig behandling. Det ble i 2021 avgjort 228 anker over kjennelser og beslutninger i straffesaker.

Litt om behandlingen av sivile saker i lagmannsretten

I 2021 kom det inn til lagmannsretten til sammen 149 anker over dommer fra tingrettene eller jordskifterettene i sivile saker (ASD), herunder 23 barnevernssaker, 25 saker med formuesverdier under 250 000 kroner og 101 ordinære ankesaker.

I 2020 avsluttet vi behandlingen av 166 slike sivile saker, det vil si flere saker enn det antallet saker som kom inn. Dette har redusert restansene. I 83 saker, altså i halvparten av de sakene som ble avgjort, ble det avsagt dom. I nesten alle sakene hvor det ble avsagt dom, ble det foretatt en ny realitetsvurdering av det anken gjaldt.

Av de ankesakene som ikke blir behandlet på ny i lagmannsretten, utgjør barnevernssakene den største gruppen. I slike saker er hovedregelen at de ikke skal undergis noen ny behandling i lagmannsretten. Disse sakene har allerede vært gjennom to instanser før de kommer til lagmannsretten: Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker og tingretten. For at slike saker også skal undergis en behandling i lagmannsretten, må det gis samtykke til det. Særlig fra høsten 2019 og gjennom 2020, har det som følge av utviklingen i rettspraksis fra Den Europeiske Menneskerettighetsdomstol (EMD) og Høyesterett vært en kraftig økning i antallet barnevernssaker hvor det ble gitt samtykke til ankebehandling. Dette gjelder særlig spørsmålet om omfanget av samvær i forbindelse med omsorgsovertakelser og vilkårene for adopsjon.

I 2020 kom det inn 34 slike saker, og det ble gitt samtykke til behandling av 20 slike saker, det vil si om lag 55,6 % av sakene som kom inn. I 2019 ble det gitt samtykke til 7 saker (20 %), mens samtykkeprosenten i tidligere år har ligget på rundt 10 %. Etter at de nye retningslinjene fra EMD nå har «satt seg» i fylkesnemndene og tingrettene, kom det inn færre slike saker i 2021 enn i 2020, og det ble gitt samtykke i færre slike saker enn i 2020. I 2021 kom det inn 23 barnevernssaker og det ble gitt samtykke til behandling av 5 slike saker, det vil si om lag 22 % av sakene som kom inn.

I saker som gjelder en formuesverdier på under 250 000 kroner, må lagmannsretten samtykke til ankebehandling. I 2021 tok lagmannsretten stilling til 17 slike saker, og det ble gitt samtykke i 3 av dem, det vil si 17,6 %.

En stor del av ankene i sivile saker for lagmannsretten blir ellers avsluttet fordi partene inngår utenrettslig forlik under saksforberedelsen, etter særskilt rettsmekling, eller under ankeforhandlingen. I 2021 ble det gjennomført rettsmekling i 11 saker, det vil si i 7 % av de ordinære sivile ankesakene. Totalt ble 21 saker hevet som forlikt, enten ved rettsforlik eller utenrettslig forlik.

Lagmannsretten har også en snever adgang til å nekte en anke fremmet dersom de tre dommerne i ankeutvalget finner det klart at anken ikke vil føre fram. I 2021 ble 8 saker helt eller delvis nektet fremmet.

Litt om lagmannsrettens behandling av saker fra jordskifterettene

Av jordskiftelagdommer Ragnhild Sæhlie Jetlund og jordskiftelagdommer Ranveig Finnanger

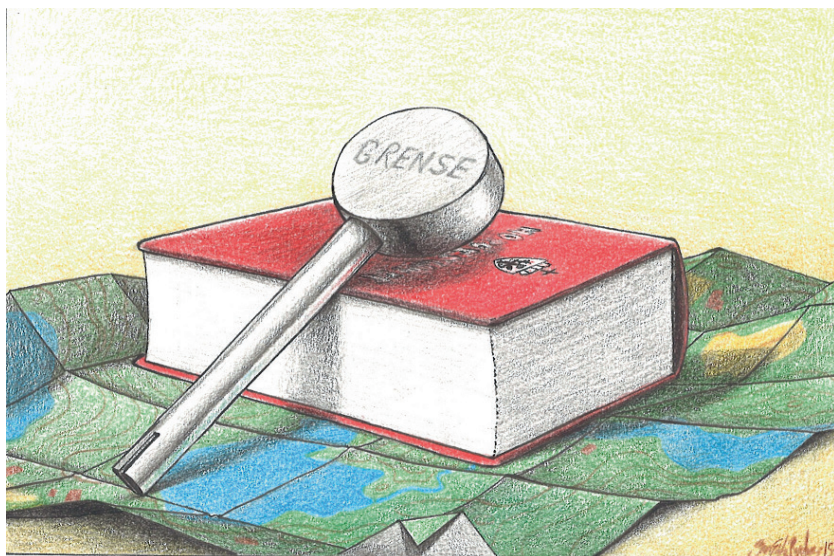
Lov av 21. juni 2013 nr. 100 om fastsetjing og endring av eigedoms- og rettshøve på fast eiendom m.m. trådte i kraft 1. januar 2016. Den nye jordskifteloven (2013) innebar en omstrukturering av 1979-loven, og ga jordskifterettene blant annet utvidet kompetanse til å holde skjønn. Den nye loven innebar også at lagmannsretten ble ankeinstans for alle avgjørelser truffet etter jordskifteloven. Jordskifteoverrettene ble integrert i lagmannsrettene fra 1. januar 2016.

Formålet med jordskifteloven er å legge til rette for en effektiv og rasjonell utnytting av fast eiendom og ressursar til beste for eigarane, rettshavarane og samfunnet. Eller sagt på en enklere måte: Jordskifteretten er en problemløser for alle som eier en bit av Norge.

Jordskifteloven har fire sakstyper, som kort vil bli omtalt under. En sak for jordskifteretten kan omfatte en eller flere av disse sakstypene.

Rettsfastsettende saker

De «rettsfastsettende sakene» er kjent for de fleste. Det dreier seg i hovedsak om fastsettelse av eiendomsgrenser og innhold i rettigheter knyttet til fast eiendom, hvor avgjørelsesformen er dom. I disse sakene har tingretten og jordskifteretten delvis parallell kompetanse. Forskjellen er at det ikke er nødvendig at det foreligger tvist for at saken kan behandles av jordskifteretten. Det er tilstrekkelig at en eiendomsgrense er uklar eller at innholdet i en rettighet er uklart. Når en dom fra jordskifteretten ankes skal lagmannsretten settes med tre fagdommere. Det er da vanlig at jordskiftelagdommer deltar. Begrensningen i ankesum og adgang til å nekte anken fremmet etter tvisteloven § 29-13 gjelder også for anke over dom fra jordskifteretten.

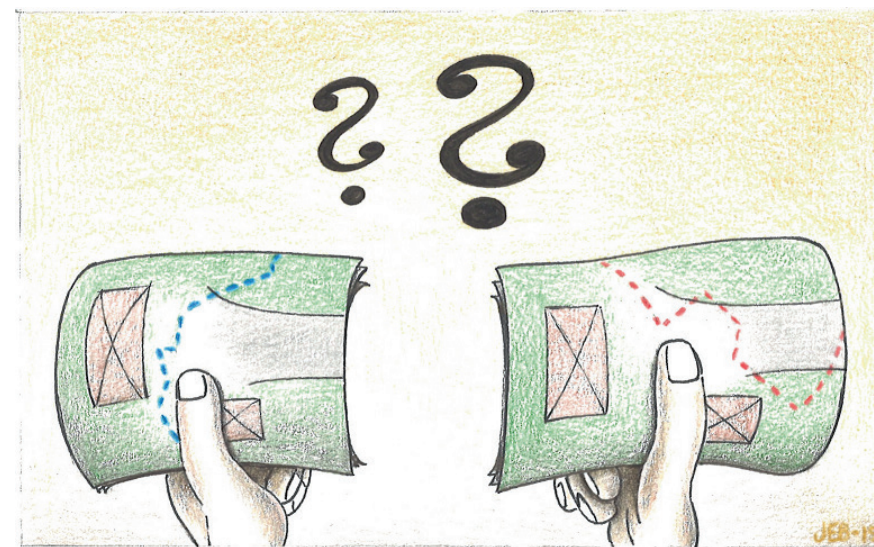
Illustrasjon: Jan Erik Bustnes

Skjønn

Med jordskifteloven (2013) har jordskifterettens skjønnskompetanse blitt betydelig utvidet. Jordskifterettens kompetansen er den samme for skjønn og andre avgjørelser «i samband med sak for jordskifteretten» etter jordskifteloven § 5-3, som for skjønn og andre avgjørelser i egen sak etter jordskifteloven § 5-4. Den mest brukte hjemmelen for å kreve skjønn for jordskifteretten er nok veglova § 53, jf. § 60. For skjønn som jordskifteretten holder gjelder reglene om sakskostnader i lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker, jf. Jordskifteloven § 7-1 andre ledd. Jordskiftelagdommer kan holde overskjønn i disse sakene.

Rettsendrende saker

De «rettsendrende sakene» omtales gjerne som jordskiftesaker. Dette til forskjell fra saker for jordskifteretten som gjelder alle sakstyper etter jordskifteloven. Jordskifte er en samlebetegnelse for de virkemidlene som jordskifteretten har til rådighet for å forbedre eiendoms- og rettighetsforhold. De selvstendige virkemidlene finner vi i jordskifteloven §§ 3-4 til 3-10. De kan benyttes hver for seg eller sammen. Når en part krever sak for å forbedre eiendoms- og rettighetsforhold er det opp til jordskifteretten å bestemme hvilke virkemidler som skal benyttes. I jordskiftesakene fravikes derfor disposisjonsprinsippet på dette punktet. Av virkemidlene er det omforming av eiendom og rettigheter etter § 3-4 og regler om sambruk etter § 3-8 som normalt utgjør den største andelen av kravene. De rettsendrende sakene har en annen prosessform enn tvistesakene. Jordskifteretten utarbeider et forslag til jordskifteløsning som partene får uttale seg om, før avgjørelse avsies. En annen og prinsipiell forskjell fra tvistesakene er at partene som hovedregel må dekke egne kostnader til juridisk bistand.

Illustrasjon: Jan Erik Bustnes

Ved behandling av anke over jordskifteavgjørelse har lagmannsretten full prøvingskompetanse. Begrensningen i ankesum gjelder ikke ved anke over jordskifteavgjørelse. Lagmannsretten settes i utgangspunktet med jordskiftelagdommer og to jordskiftemeddommere. Førstelagmannen kan imidlertid beslutte at retten skal settes med jordskiftelagdommer, lagdommer og jordskiftemeddommer.

Fordeling av planskapt netto verdiøkning

Den fjerde sakstypen er fordeling av planskapt netto verdiøkning etter jordskifteloven §§ 3-30 til 3-32. Sakstypen er ment å være et supplerende virkemiddel ved gjennomføring av reguleringsplaner, med krav om fordeling av utbyggingsverdier mellom eiendommer. Bruk av virkemidlet forutsetter at planmyndigheten med hjemmel i plan- og bygningsloven § 12-7 nr. 13 i reguleringsplanen har gitt regler om at planskapt verdiøkning skal fordeles. Planmyndigheten må i reguleringsplanen også fastsette den geografiske avgrensningen av området for fordeling. Jordskifteretten har ingen innvirkning på avgrensningen av området. For at fordeling skal skje må en av grunneierne i området for fordeling kreve sak. Jordskifteretten skal verdsette samlet planskapt netto verdiøkning i området for fordeling. Deretter skal alle eiendommene verdsettes ut fra egenskapene de har til utbyggingsformål og uavhengig av hva som går frem av den nye reguleringsplanen. Fordeling av planskapt netto verdiøkning fastsettes ved jordskifteavgjørelse, hvor lagmannsretten har full prøvingskompetanse ved behandling av anken. Det har vært stor interesse rundt virkemidlet, men få saker. En av disse er HR-2019-1152-A Kilen Syd.

I løpet av 2021 mottok verken Borgarting eller Eidsivating anker over jordskifteavgjørelser (AJA). Borgarting og Eidsivating avgjorde til sammen 8 slike saker i 2021, og dette har medført en reduksjon av restansene. Av det totale antallet anker over dom i sivile saker (ASD) på 149 som er omtalt ovenfor, kom 8 saker fra jordskifterettene, mens de øvrige kom fra tingrettene.

Restanser

Diagrammene nedenfor viser restansesituasjonen ved årets utløp (år 2012 – 2021):

